

ДОЦІЛЬНІСТЬ ВІДНОВЛЕННЯ ТА РЕСТАВРАЦІЇ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ ТА ПАМ'ЯТОК АРХІТЕКТУРИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Стьопічев Д.О., Мізгіна В.О., студ. гр. А-442

Науковий керівник – Захаревська Н.С., ст. викладач (кафедра Архітектура будівель та споруд, Одеська державна академія будівництва та архітектури)

Анотація. Культурна інфраструктура Миколаївської області зазнала багато пошкоджень в наслідок Російської агресії. Тепер вона потребує відновлення та реставрації. В статті ми дослідимо чи вигідно Україні витратити на це гроші під час війни.

На Миколаївщині, від початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну, станом на 22 березня 2024 р. зафіксовано 15 599 зруйнованих або пошкоджених будівель [1]. Серед них 211 закладів культури, 22 з яких є пам'ятками культурної спадщини національного та місцевого значення. Через це Миколаївська область за інформацією Міністерства культури та інформаційної політики входить до числа областей, в яких культурна інфраструктура зазнала найбільших втрат і збитків [2]. Їх ремонт потребує великої кількості коштів для відновлення та проведення комплексної реставрації. Чи доцільно це робити під час війни, можливо держава та благодійні організації повинні витратити кошти на інші потреби, а вирішення цього питань перенести на часи після перемоги?

В одному зі своїх публічних виступів, письменник Сергій Жадан, говорячи про важливість культури під час війни, посилаючись на військових, сказав, що «важко тримати оборону порожнечі». Порожнеча в його розумінні – знищена або завмерла культура, відсутність ідейного та фізичного наповнення слова «Україна». У царині архітектури порожнеча може настати якраз у тому разі, якщо вчасно не проводити реставраційні, протиаварійні та консерваційні роботи – пам'ятка може зникнути. Виходить, що саме війна і каже – схаменіться, цінують і боріться за все, що формує з вас українців, пишайтеся своєю самобутністю, плекайте пам'ять про своє коріння і в матеріальному її прояві також, адже завдяки пам'яткам архітектури в нас є фізичне підтвердження існування нашої історії [3]. Представники Миколаївської ради це розуміють, станом на 10 квітня 2024 р. вони звітують, що 40% пошкоджених закладів культури відновлено [4].

Також зі слів Олени Буберенко, яка очолює управління культури Миколаївської облдержадміністрації відомо, що зараз завдяки коштам з обласного бюджету відновлено три заклади – Обласний палац культури, Миколаївський фаховий коледж музичного мистецтва та Миколаївський обласний краєзнавчий музей (рис. 1), що розташований в пам'ятці архітектури національного значення «Старофлотські казарми». Тривають роботи ще на одному об'єкті, що є пам'яткою архітектури місцевого значення – Театр Монте (рис. 2). Розробляють проектну документацію на Миколаївський фаховий коледж культури й мистецтв, де був пошкоджений дах. Також два об'єкти – Миколаївська гімназія імені Миколи Аркаса (рис. 3) та Миколаївський міський палац культури «Корабельний» (рис. 4), що зазнали дуже суттєвих руйнувань, планується відновити за допомогою міжнародних партнерів. Країна Данія вже розглядає ці об'єкти щодо допомоги у відновленні [2].

Відвідуючи Миколаїв 10 квітня 2024 р., міністр культури та інформаційної політики України Карандєєв Р.В. прокоментував ці дії так: «Культура важлива вже сьогодні. Ми часто чуємо, що якісь ініціативи не на часі. Але культура й духовність важливі для нашої стійкості вже зараз. Тому вкрай необхідно наполегливо нести свою місію працівникам сфери культури, які є зберігачами українських цінностей», та додав: «Це має бути державною політикою. Розуміння культури та духовності як інструменту формування усвідомленого внутрішнього відчуття національної ідентифікації – у порядку денному сьогодні».

Слід зазначити, що завдяки роботі архітекторів-реставраторів, керівників обласних закладів культури та освіти у сфері культури Миколаївської області, представників місцевої

Рис. 1. Миколаївський обласний краєзнавчий музей. До та після влучення

Рис. 2. Театр Монте. До та після влучення

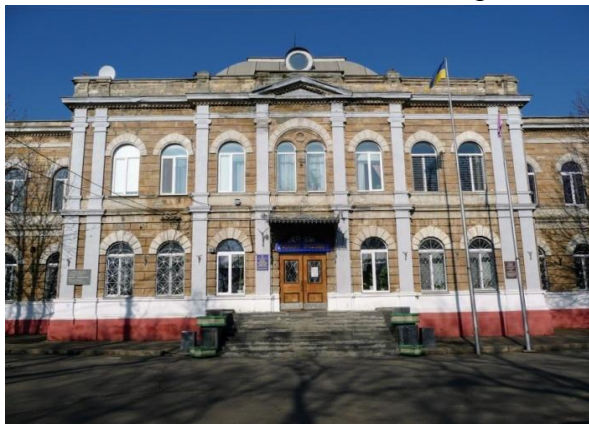

Рис. 3. Миколаївська гімназія імені Миколи Аркаса. До та після влучення

Рис. 4. Миколаївський міський палац культури «Корабельний». До та після влучення

влади та творчої спільноти Миколаївщини, за період повномасштабного вторгнення музеї реалізували понад 30 великих проєктів, презентували майже 100 виставок, провели близько

3000 екскурсій та заходів, які відвідали близько 80000 людей. У бібліотеках відкриваються мовні клуби для вдосконалення української мови. Також обласні бібліотеки організували збір україномовних книг для постраждалих бібліотек та бібліотек на деокупованих територіях. Вдалось зберегти учнів мистецьких шкіл. Це 5 121 дитина та 483 здобувачів освіти у закладах фахової передвищої мистецької освіти. Зменшено кількість працівників культури лише на 500 осіб в порівнянні з часом до повномасштабного вторгнення, коли їх було 3878 осіб. Миколаївські обласні театри за період війни створили 35 прем'єрних вистав, провели загалом близько 1000 вистав та концертних програм. Театри здійснювали гастрольні тури по західній та центральній Україні, приймали на своїх сценах театри з інших регіонів. Миколаївці зі сфери культури та мистецької освіти плетуть маскувальні сітки, донатять на потреби ЗСУ, влаштовують благодійні концерти, заходи у евакуаційних та волонтерських центрах, лікарнях, місцях дислокації військових, виставки-продажі, міжнародні ярмарки, аукціони, а отримані кошти передаються військовим [5].

Висновки. Аналізуючи стан культурної інфраструктури Миколаївської області в контексті пошкоджень, завданих російською агресією, необхідності відновлення та реставрації, ми приходимо до висновку, що це не лише питання відновлення фізичних структур, але й збереження культурної спадщини та формування національної ідентичності. Незважаючи на тяжкі обставини війни, українська культура та творчість залишаються ключовими елементами національного самоусвідомлення та стійкості. Питання відновлення культурної інфраструктури вимагає балансу між негайними потребами в обороні та збереженням культурних цінностей для майбутніх поколінь. Реставрація та збереження музеїв, театрів, бібліотек, тощо є не лише актом відновлення, але й символом сили та відданості українського народу. Зусилля місцевих органів влади, культурних установ та ГО Миколаївщини свідчать про великий потенціал і важливість культурної сфери навіть у часи війни. Разом із тим, розуміння культури як інструменту формування національної ідентичності підкреслює важливість її підтримки та розвитку навіть у найважчі часи.

Поміж тим, в такий тяжкий момент, нам допомагають європейські друзі. Данія активно надає спонсорські кошти на відновлення культурної спадщини Миколаєва. Як зауважив міністр Данії, – «Ми бачимо Миколаїв у майбутньому «новим Копенгагеном». І ми всі маємо надію на це, адже Україна має багато архітектурних пам'яток і за допомогою ЄС ми зможемо не тільки відбудувати, а і покращити архітектуру країни. Отже, робота з відновлення та реставрації культурної інфраструктури Миколаївської області відображає не лише державний обов'язок перед своїми громадянами, але й підтримку і розуміння важливості культури як ключового елемента національного самосвідомлення та стійкості українського суспільства.

Література:

1. Хаіндрава Н. (2024). Від початку повномасштабного вторгнення на Миколаївщині зруйновано 15 599 об'єктів, департамент містобудування. *Суспільне Миколаїв*. <https://suspilne.media/mykolaiv/711686-vid-pocatku-povnomasstabnogo-vtorgnenna-na-mikolajvsini-zrujnovano-15-599-obektiv-departament-mistobuduvanna/>
2. Мілякіна Т. (2023). Через війну на Миколаївщині пошкоджені понад сто об'єктів культури. *Суспільне Миколаїв*. <https://suspilne.media/mykolaiv/591841-cerez-vijnu-na-mikolajvsini-poskodzeni-ponad-sto-obektiv-kulturi/>
3. Котубей-Геруцька О. (2023). "Війна нам каже – боріться за все, що формує з вас українців": чи доцільно реставрувати пам'ятки культури під час війни. *Суспільне культура*. <https://suspilne.media/mykolaiv/524063-ceglina-za-ceglinou-ak-rosijski-vijska-nisat-arhitekturu-mikolaeva/>
4. На Миколаївщині пошкоджені 211 закладів та пам'яток культури – Карандєєв. (2024) *Укрінформ*. <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3851078-na-mikolajvsini-poskodzeni-211-zakladiv-ta-pamatok-kulturi-karandeev.html>
5. Наше завдання зберегти заклади культури та фахівців сфери задля підтримки стійкості українців, – Ростислав Карандєєв під час візиту на Миколаївщину. (2024).